Bat. Gen.
VI
344

63

Van Geer,
Weduwen- en Weezenfonds voor de
officieren der landmacht in N. I.

QpCARD 101 v3

VI, 344.

MEMORIE

BETREFFENDE DE

OFFICIEREN VAN HET NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

naar den toestand op 1 Januari 1903
(met 5 staten)

BEWERKT DOOR

Dr. P. VAN GEER,

Wiskundig Adviseur van het Departement van Koloniën.

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.
Tanggal : 01-07-2010
Nomor Induk : 1098/PN-MUSEUM/10
INB-ID : 0000-2946460
ITEM-ID : 120850166
Asal : Museum Pusat

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

§ 1. Inleiding.

Na de eerste wetenschappelijke balans van het weduwen- en weezenfonds voor de officieren der landmacht in Nederlandsch-Indië in dato 1 Januari 1888 werd door mij in 1894 een memorie opgesteld, betreffende de samenstelling van het corps. De gegevens daartoe waren ontleend aan die balans en de opgaven, die destijds aan het Departement beschikbaar waren.

Nu de derde wetenschappelijke balans in dato 1 Januari 1903 is opgesteld, en het verslag hierover ter algemeene kennis gebracht, kwam het mij wenschelijk voor op grond van de nieuwere en nauwkeuriger gegevens die tot grondslag der berekening hadden gestrekt, ook de uitkomsten der bovengenoemde memorie aan een nieuw onderzoek te onderwerpen en voor zoover noodig door betere te vervangen. Hoezeer dit wenschelijk was, bleek wel uit enkele destijds verkregen uitkomsten. Zoo werd voor de grens van het aantal gepensionneerde officieren verkregen 1126 en voor de grens van de som hunner pensioenen f 2 622 300, terwijl thans blijkt, dat beide grenzen reeds aanzienlijk zijn overschreden. Deze afwijking vindt haar verklaring hierin, dat destijds op grond der ten dienste staande gegevens werd aangenomen een gemiddeld aantal van 54 pensionneeringen per jaar, overeenkomende met een geringer aantal officieren dan thans; ook door de uitbreiding van het corps is het aantal, dat jaarlijks wordt gepensionneerd, sterk toegenomen.

De nauwkeurige gegevens, die thans door middel van het kaartstelsel aan het Statistisch bureau konden verkregen worden, stelden mij in staat een nieuwe berekening op te stellen, die daardoor ook beter aan het doel kon beantwoorden, om een behoorlijk inzicht te verkrijgen in de samenstelling van het corps en de grens te kunnen berekenen, waartoe verschillende grootheden, welke hierop betrekking hebben, naderen. Want al is de samenstelling van het corps actieve officieren vrijwel stationnair te noemen, zoo is dit nog geenszins het geval met het aantal gepensionneerde officieren noch met de som hunner pensioenen. Dat dit evenmin het geval is met het aantal weduwen en de som harer pensioenen is reeds op voldoende wijze uit het rapport, gevoegd bij de laatste wetenschappelijke balans, gebleken. Daarbij is tevens gewezen op de grens voor het aantal weduwen en de som harer pensioenen in de naaste toekomst. Bij het volgend onderzoek is al wat betrekking heeft op de weduwen en weezen, alsmede op den socialen toestand van het gezin weggelaten. Tevens zijn uit het onderzoek vervallen de eervol ontslagen officieren, die zonder eigen pensioen toch deelgenoot in het weduwenfonds zijn gebleven. Met het oog hierop moesten verschillende staten van het laatste rapport, waarin zij wel zijn opgenomen, worden omgewerkt, hetgeen dan ook aan het Statistisch bureau met zorg is geschied. Zoo heeft het volgend onderzoek uitsluitend betrekking op de officieren in dienst, met verlof en gepensionneerd; het doel is voornamelijk om den stationnairen toestand te leeren kennen en de grootheden te berekenen, welke hierop betrekking hebben.

§ 2. De grondstaten.

Bij deze memorie zijn 5 staten gevoegd, die voldoende gegevens bevatten voor de gewenschte berekening. In de eerste plaats zal hun beteekenis in het licht worden gesteld.

OpCARD 101 v3

Zij hebben alle betrekking op de periode 1893 tot en met 1902 en loopen dus over 10 jaren; daarbij sluiten zij zich aan bij de eerste Memorie waarvan de gegevens zich tot 1892 uitstrekken.

Deze periode van 10 jaren is verdeeld in twee vijfjarige perioden nl. van 1893 tot en met 1897, en van 1898 tot en met 1902. Over elke dezer perioden is de berekening afzonderlijk geschied, zoodat daarna de vergelijking kan worden opgesteld.

Staat I bevat het aantal aanstellingen tot officier gedurende elk der 10 jaren, gerangschikt naar den leeftijd in volle jaren aan het begin van het jaar van aanstelling. In de eerste vijfjarige periode was de jongste leeftijd bij aanstelling 18, in de tweede was bij geklommen tot 19. In de eerste periode werd nog een officier aangesteld, die toen reeds 52 jaren oud was; in de tweede periode was de hoogste leeftijd bij aanstelling 51. Gedurende de eerste periode werden gemiddeld 84 officieren aangesteld, gedurende de tweede klom dit cijfer tot 95.

Staat II bevat het aantal uittredingen zonder pensioen voor elk der 10 jaren, gerangschikt naar den leeftijd bij uittreding. Het aantal is niet groot: gedurende de eerste periode gemiddeld 6 per jaar, gedurende de tweede 10 per jaar. Een groot deel dezer uittredingen wordt gevormd door officieren van gezondheid en apothekers, die tot den civielen dienst of tot de particuliere praktijk zijn overgegaan.

Staat III heeft betrekking op de officieren, die gesneuveld of aan de gevolgen van voor den vijand bekomen wonden zijn overleden. Hierbij zijn zij gerangschikt naar den leeftijd in volle jaren bij den aanvang van het jaar, waarin zij zijn overleden. Daarbij is tevens vermeld de rang; wegens het gering aantal zijn de uitkomsten der 10 jaren samengevoegd. Het geheel aantal gedurende de 10-jarige periode bedraagd 45 waaronder 1 generaal-majoor en 2 luitenant-kolonels; het grootst aantal had den rang van eerste-luitenant. Het aantal is over de verschillende jaren zeer ongelijk; in 1895 en 1898 is geen enkel officier gesneuveld of aan bekomen wonden overleden; het grootst aantal was 19 in 1894, dan volgt 1902 met 7. Waartoe deze nauwkeurige opgaaf moet dienen, zal straks nader blijken.

Staat IV bevat de gepensionneerde officieren met het bedrag aan toegekende pensioenen; wegens de uitgebreidheid is hij in twee deelen gesplitst. Het eerste heeft betrekking op de eerste vijfjarige periode, het tweede op de tweede vijfjarige periode. Ook hier is de rangschikking geschied naar den leeftijd in volle jaren bij het begin van het jaar, waarin de officier werd gepensionneerd; daarbij is vermeld de effectieve rang bij pensionneering. De verleende pensioenen zijn voor elk jaar en voor elken leeftijd vermeld.

In de tweede vijfjarige periode is de jongste leeftijd bij pensionneering 22 (het is een tijdelijk pensioen) en de hoogste leeftijd 59; in de eerste periode is de jongste leeftijd 24 en de oudste 64. Hoewel de som der pensioenen voor elk jaar afzonderlijk genomen groote afwisseling vertoont, is de gemiddelde stijging gering. Want gedurende de eerste periode is het gemiddeld aantal 69, het gemiddeld bedrag f 166·284; voor de tweede periode zijn deze cijfers 71 en f 165·894. Deze getallen wijzen dus heen naar een stationnairen toestand.

Het aantal pensionneeringen naar den rang blijkt uit het volgende staatje.

Rang bij pensionneering.	1893—1897.	1898—1902.
Luitenant-generaal	3	1
Generaal-majoor	5	4
Kolonel	14	20
Luitenant-kolonel	39	45
Majoor	46	48
Kapitein.	199	182
Eerste-luitenant	32	52
Tweede-luitenant.	5	2
Te zamen	343	354

Aangezien eenmaal toegekende pensioenen later slechts bij uitzondering verandering ondergaan, en eerst eindigen met het overlijden, kunnen de sommen der jaarlijks toegekende pensioenen tot grondslag der berekening worden aangenomen.

Staat V bevat het aantal gepensionneerde officieren op 1 Januari 1903 met de som hunner jaarlijksche pensioenen. Een dergelijke staat komt voor in de toelichting der wetenschappelijke balans op dien datum onder staat III^{C}. Daarbij waren echter ook opgenomen de eervol ontslagen officieren zonder pensioen, die deelgenoot in het weduwenfonds zijn gebleven; deze zijn thans geëlimineerd. Het verschil bedraagt 18 met een som aan grondslagen van f 64 800.

Uit staat V blijkt nu dat op bovengenoemden datum in leven waren 1287 gepensionneerde officieren met een gezamenlijk bedrag van f 2 911 379 aan pensioenen, dat is gemiddeld f 2262. Volgens staat IV*a* bedroeg het gedurende de eerste vijfjarige periode gemiddeld toegekend pensioen f 2424 en gedurende de tweede vijfjarige periode volgens IV*b* f 2343. Dat deze getallen grooter zijn dan het eerstgenoemde is het gevolg hiervan, dat onder de gepensionneerden nog verscheidenen voorkomen, wier pensioen is bepaald volgens de vroeger geldende regeling, terwijl thans allen worden gepensionneerd volgens het reglement van 1879.

Verder blijkt uit den staat hoe de meerderheid der gepensionneerde officieren bestaat uit kapiteins, eerst op grooten afstand volgen de majoors, daarna de eerste-luitenants, de luitenant-kolonels, de kolonels; hier tusschen komen de tweede-luitenants; de lijst wordt besloten met 15 generaal-majoors en 3 luitenant-generaals.

§ 3. Stationnaire toestand.

Om dezen na te gaan, maken wij gebruik van de bovengenoemde staten, en strekken de berekening uit over de beide vijfjarige perioden afzonderlijk, waarna de vergelijking kan worden opgesteld. Aangezien hier geen volstrekte zekerheid kan worden bereikt, slechts benaderende waarden kunnen worden aangegeven, zullen de leeftijden worden geconcentreerd op de vijfvouden. Verder zal voor de berekening worden gebruik gemaakt van de sterftetafel, die onder Tafel I in het rapport bij de laatste wetenschappelijke balans is opgenomen. Daar echter bij het nagaan der sterftekansen de aan of tengevolge van verwonding overledenen buiten rekening zijn gelaten, zullen zij hier beschouwd worden als uitgetredenen, die door anderen van gelijken leeftijd zijn vervangen. Door telkens van het aantal aanstellingen af te trekken zoowel het aantal uittredingen zonder pensioen als het aantal gesneuvelden ontstaat de volgende tabel:

Tabel I.

Leeftijd.	Periode 1893—1897. Aanstellingen.	Uittredingen.	Gesneuvelden.	*a.*	Periode 1898—1902. Aanstellingen.	Uittredingen.	Gesneuvelden.	*a.*
18—22	217	4	1	212	258	1	—	257
23—27	162	11	11	140	186	18	5	163
28—32	28	9	7	12	17	14	5	— 2
33—37	4	5	6	— 7	2	12	2	— 12
38—42	4	1	1	2	5	6	2	— 3
43—47	2	—	2	0	6	—	—	6
48—52	2	—	3	— 1	1	—	—	1
Te zamen. .	419	30	31	358	475	51	14	410
Gemiddeld .	84	6	6	72	95	10	3	82

Hieruit kan de stationnaire toestand van het corps worden afgeleid door het aantal op elken leeftijd te vermenigvuldigen met den overeenkomstigen gemiddelden levensduur. De uitkomst dezer berekening is opgenomen in de volgende tabel, waarbij de factor *f* is afgeleid uit sterftetafel I.

Tabel II.

Leeftijd.	Periode 1893—1897. Aantal. *a.*	Factor. *f.*	Product. *a. f.*	Periode 1898—1902. Aantal. *a.*	Factor. *f.*	Product. *a. f.*
18—22	212	39.00	8 268	257	39.00	10 023
23—27	140	35.85	5 019	163	35.85	5 844
28—32	12	32.45	389	— 2	32.45	— 65
33—37	— 7	28.95	— 203	— 12	28.95	— 347
38—42	2	25.45	51	— 3	25.45	— 76
43—47	0	22.10	—	6	22.10	133
48—52	— 1	18.90	— 19	1	18.90	19
Te zamen . .	358		13 505	410		15 531
Gemiddeld . .	72		2 711	82		3 106

Bij het bepalen van den factor is gelet op de omstandigheid, dat de leeftijd reeds was bereikt bij den aanvang van het jaar; verder zijn de uitkomsten afgerond in geheele getallen. De laatste uitkomst heeft betrekking op het geheele corps bestaande uit officieren in dienst, op wachtgeld en gepensionneerd. Waren dus de omstandigheden gebleven als gedurende de eerste periode, dan zou het geheel aantal bestaan uit 2711 officieren; volgens de tweede periode klimt dit aantal tot 3105. Volgens staat IV der Balans bedroeg het werkelijk aantal op 1 Januari 1903 2856, waaronder echter 18 wel deelgenoot van het weduwenfonds maar niet meer tot het corps officieren behooren; het aantal officieren was derhalve 2838. Zoo is dus de uitkomst der eerste berekening te klein, die der tweede te groot. Hierover kan echter niet geoordeeld worden, alvorens het aantal gepensionneerde officieren aan een nadere berekening is onderworpen. Dit zal thans geschieden door middel van staat IV en van den gemiddelden levensduur. Hierbij kunnen echter niet dezelfde factoren worden gebruikt, die bij de vorige berekening hebben gediend. Immers de levensduur van hen, die gepensionneerd worden, voordat zij den vereischten diensttijd hebben volbracht, is niet gelijk te stellen met den normalen; hij moet noodzakelijk kleiner worden aangenomen. Daartoe is tot grondslag gekozen de sterftetafel voor ambtenaren in Oost-Indischen dienst, die grooter afsterving geeft dan de Tafel I uit het Rapport. Uit de eerstgenoemde tafel zijn de factoren ontleend tot den leeftijd 42; voor de hoogere leeftijden zijn de factoren uit laatstgenoemde tafel genomen. Want uit staat III b van het rapport blijkt, dat het aantal officieren in dienst na den genoemden leeftijd nog slechts zeer gering is en met den 59jarigen leeftijd de laatste verdwijnt. Dan heeft dus de gekozen sterftetafel slechts betrekking op de gepensionneerde officieren. Aldus is door middel van deze factoren in verband met den staat IV de volgende tabel samengesteld.

Tabel III.

Gepensionneerde officieren.

Leeftijd bij pensionneering.	Periode 1893—1897. Aantal. *a.*	Som der toegekende pensioenen. *s.*	Factor *f.*	Product *a.f.*	Product $\frac{s.f.}{100.}$	Periode 1898—1902. Aantal. *a.*	Som der toegekende pensioenen. *s.*	Product *a.f.*	Product $\frac{s.f.}{100.}$
18—22	—	—	35.59	—	—	1	f 400	36	f 142
23—27	5	f 8 100	31.75	159	f 2 572	7	5 575	222	1 770
28—32	16	16 981	28.14	450	4 778	16	17 573	450	4 945
33—37	17	26 314	24.78	421	6 522	27	30 697	669	7 618
38—42	73	143 450	21.68	1 583	31 100	90	180 011	1 951	39 026
43—47	146	f 339 625	22.10	3 227	f 75 060	117	f 288 763	2 586	f 63 817
48—52	56	160 700	18.90	1 058	30 375	73	219 950	1 380	41 570
53—57	26	119 250	15.80	411	18 842	20	75 625	316	11 949
58—62	3	15 000	12.90	39	1 935	3	10 875	39	1 403
63—67	1	2 000	10.25	10	205	—	—	—	—
Te zamen	343	f 831 420		7 358	f 171 389	354	f 829 469	7 649	f 172 240
Gemiddeld	69	166 284		1 472	34 278	71	165 894	1 530	34 448

Onder den leeftijd 42 is een streep aangebracht om de pensioenen grootendeels verleend wegens invaliditeit af te scheiden van de pensioenen verleend na volbrachten diensttijd. De overgang blijkt uit de kolom *f*, die bij de afscheiding niet daalt doch een kleine stijging vertoont.

Van groot belang is hier de opmerking, dat de uitkomsten der beide perioden zoo weinig verschillen. Tegen gemiddeld 69 pensionneeringen per jaar gedurende de eerste periode staan gemiddeld 71 gedurende de tweede periode; doch hier was het gemiddeld bedrag aan toegekende pensioenen iets lager, namelijk f 165 894 tegenover f 166 284. Dit wijst heen naar den stationnairen toestand; wel neemt het aantal gepensionneerde officieren voortdurend toe, doch te oordeelen naar den gang van zaken gedurende de laatste tien jaren zal dit aantal, zoomede de som der pensioenen tot een bepaalde grens naderen. Die grens kan thans met voldoende nauwkeurigheid worden vastgesteld.

Volgens de beide laatste kolommen is de grens voor het aantal gepensionneerde officieren 1530 en de grens voor de som hunner pensioenen f 3 444 800; dit is derhalve de pensioenslast voor de naaste toekomst.

Volgens staat V bedroeg op 1 Januari 1903 het aantal gepensionneerde officieren 1287 en de som hunner pensioenen f 2 911 379. De alsnog te verwachten toeneming is derhalve in aantal 243 en in pensioenslast f 533 421. Slechts ten deele is de toeneming van den pensioenslast het gevolg van de toeneming in aantal gepensionneerden, voor het andere deel wordt zij veroorzaakt door de pensioensregeling. Thans leven nog verscheidene officieren, wier pensioen is geregeld volgens het reglement van 1859, dat in 1879 werd herzien, doch slechts in toepassing gebracht op hen, die na de inwerkingstelling werden gepensionneerd. Eerst nadat allen zijn overleden, die volgens het vorige reglement werden gepensionneerd, kan de stationnaire toestand ten opzichte der gepensionneerde officieren worden bereikt.

De laatstgenoemde cijfers zijn afgeleid uit de vijfjarige periode 1898—1902. Nemen wij echter de tienjarige periode 1893—1902 tot grondslag dan wordt de grens voor het aantal gepensionneerde officieren 1501 en de grens van den pensioenslast f 3 436 300 met een gemiddeld pensioen van f 2290, zijnde iets hooger dan het tegenwoordig gemiddelde. Hieruit blijkt, dat de verandering in het reglement nog slechts geringen invloed op den geheelen

pensioenslast zal veroorzaken. Voornamelijk zal de toeneming het gevolg zijn van de toeneming in het aantal gepensionneerden. Doch het blijft een merkwaardig verschijnsel, dat het gemiddeld pensioen zulk een standvastig karakter vertoont.

Op grond van de voorafgaande berekeningen zijn wij thans in staat den stationnairen toestand van het corps officieren op te stellen. Daarbij zullen wij uitgaan van de cijfers, die aan de opgaven omtrent de laatste vijfjarige periode zijn ontleend en dus onderstellen, dat het aantal aanstellingen verminderd met het aantal uittredingen zonder pensioen en met het aantal gesneuvelden, alsmede het aantal pensionneeringen in de toekomst gelijk blijft aan het gemiddeld aantal dezer periode.

Dan vinden wij volgens tabel II een geheel aantal van 3106 officieren, waarvan volgens het tweede deel van tabel III 1530 gepensionneerd, en dus 1576 in actieven dienst of met verlof. Thans bedraagt dit laatst aantal volgens staat III[A] van het Rapport 1551, zoodat een kleine toeneming is te wachten. Dat hierin steeds eenige afwisseling heeft plaats gehad, blijkt uit staat XII van het Rapport, die aanwijst dat het grootst aantal officieren in dienst voorkwam in 1897 met 1616; het kleinst aantal in 1900 met 1526; tusschen deze grenzen bleef het schommelen. Geheel anders is het met het aantal gepensionneerde officieren, zooals blijkt uit de volgende kolom van dien staat; dit aantal nam voortdurend toe en zal blijven toenemen tot de bovengenoemde grens van 1530 is bereikt. Aangezien de grootte van het gemiddeld pensioen vrij constant blijft, zal de pensioenslast evenredig toenemen tot de boven berekende grens van f 3 444 800. Deze grens zal zijn bereikt, wanneer het nu bestaand corps in activiteit geheel zal zijn gepensionneerd of overleden, hetgeen binnen een 25-tal jaren is te wachten. Doch het naderen tot de grens geschiedt niet met een eenparige beweging; zij zal in het begin sneller zijn dan tegen het einde. In de eerste jaren zal de toeneming van den pensioenslast ongeveer een halve ton per jaar bedragen; daarna zal de snelheid van toeneming geleidelijk afnemen tot de berekende grens is bereikt. Daarna zal het op deze grens constant blijven. Hierbij ligt ook de onderstelling tot grondslag dat in het pensioensreglement geen verandering wordt gebracht, en de afsterving zal plaats vinden overeenkomstig de bij deze berekening gebruikte sterftetafels.

Natuurlijk kan voor het corps in activiteit niet een gelijksoortige berekening worden opgesteld. Immers zijn samenstelling hangt af van de eischen van den dienst, terwijl ook in de opklimming in rang en daaraan verbonden geldelijke belooning met verloop van tijd verandering kan gebracht worden. In de bovenstaande berekening is ondersteld, dat de toestand die reeds vrij wel stationnair was, ook stationnair zal blijven. Volgens staat III[A] van het Rapport bedraagt de som aan jaarlijksche inkomsten voor het corps in activiteit en met verlof f 5 487 876. De grens voor den pensioenslast is berekend op f 3 444 800; het budget der naaste toekomst voor traktementen en pensioenen zal dus bedragen f 8 932 676.

§ 4. **Verlichting van den pensioenslast.**

Aan het slot der vorige paragraaf is aangetoond, hoe voor de naaste toekomst het corps zal bestaan uit 1576 officieren in activiteit of met verlof en 1530 gepensionneerde officieren; de som aan traktementen zal bedragen f 5 487 876 en de som aan pensioenen f 3 444 800. De verhouding dezer aantallen en sommen is hoogst ongunstig; nergens wordt zij aldus aangetroffen, noch bij de officieren der landmacht in Nederland, zelfs niet bij de ambtenaren in Indischen burgerlijken dienst, allerminst bij de burgerlijke ambtenaren in Nederland. Het ongunstige dezer verhouding is toe te schrijven deels aan den korten diensttijd, deels aan de hooge verhouding van het gemiddeld pensioen tot het gemiddeld traktement.

In mijne Memorie van 1894 is berekend, dat de vereischte pensioensbijdrage is 23.4 pct., hetgeen wil zeggen, dat wanneer de pensioenen werden betaald uit een fonds, dat uitsluitend werd gevoed uit een standvastige korting op de traktementen, deze korting niet minder dan 23.4 pct. zou moeten bedragen. Die berekening is herhaald met de nieuwe gegevens der balansstaten, doch zij leidde tot een overeenkomstig resultaat.

Aangezien de sterftekansen zoowel voor de gepensionneerde als voor de actieve officieren gunstiger zijn geworden, ware een verhooging van het procent te wachten, dat echter door andere omstandigheden tot het vorig bedrag werd teruggebracht; zoodat ook thans de kans op pensioen voor den officier bij zijn aanstelling kan gelijkgesteld worden met een waarde van nagenoeg een vierde

deel zijner bezoldiging. Voor den ambtenaar in burgerlijken dienst in Indië is deze verhouding 12 tot 14 procent, en voor den ambtenaar in Nederland ruim 8 procent. Daarbij ondervindt de laatste op zijn bezoldiging vrij hooge afloopende kortingen, de ambtenaar in Indië een doorloopende korting van 2 procent, terwijl de officier in Indischen dienst hiervoor niets behoeft bij te dragen Voor den laatste is dus de regeling zeer voordeelig. Verder is in genoemde Memorie aangetoond, dat de verhouding van pensioen tot traktement voor de verschillende rangen nog zoo kwaad niet is; voor de hoogste rangen is die verhouding, wanneer daarbij de diensttijd in aanmerking wordt genomen, eer te laag dan te hoog te noemen. Allerminst is dan ook mijn voornemen om op verlaging dezer hooge pensioenen aan te dringen; uit een rekenkundig oogpunt bestaat hiervoor geen reden. Zij hebben daarbij het voordeel, dat zij zijn te beschouwen als de hooge prijzen, die voor den officier door ijver en kunde te behalen zijn, zoodat zij als een voortreffelijk middel tot aanmoediging in den dienst zijn aan te merken.

Vestigen wij thans de aandacht op de pensioenen, die op betrekkelijk jeugdigen leeftijd worden verleend en dus voor een groot gedeelte wegens invaliditeit zijn toegekend; daartoe keeren wij terug tot tabel IV.

Volgens deze zijn in de periode 1893—1897 toegekend vóór den 43-jarigen leeftijd 111 pensioenen tot een gezamenlijk bedrag van f 194 845 en in de periode 1898—1902: 141 pensioenen tot een gezamenlijk bedrag van f 234 256. Houden wij ons aan de laatste periode, dan blijkt dat dit aantal pensioenen 40 procent en de som 28 procent van het geheele bedrag uitmaakt; voor den pensioenslast is deze verhouding 31 procent, dus nagenoeg een derde.

Zoo blijkt thans duidelijk langs welken weg verlichting van den pensioenslast kan gezocht worden. Niet in vermindering van de hoogste pensioenen, waarvan de goede zijde hiervoor reeds werd genoemd; daarbij zou zulk een vermindering ten opzichte van den geheelen pensioenslast slechts zijn een druppel in den emmer. Doch de pensioenslast kan slechts worden verlicht door vermindering van het aantal pensionneeringen vóór, of kort nadat de vereischte diensttijd is volbracht. Het ligt niet op mijn weg hieromtrent nadere aanwijzing te geven, ik kan volstaan met op deze hoofdzaak de aandacht te vestigen.

Het zij mij vergund, daarbij te wijzen op een omstandigheid, die omtrent deze ingewikkelde zaak eenig licht kan geven. Aan het wiskundig bureau van het weduwenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederland is een onderzoek ingesteld naar de pensionneeringskansen der ambtenaren en alles wat daarmede samenhangt.

Uit dit onderzoek is ontwijfelbaar gebleken, hoe sedert de invoering van den pensioensraad de pensionneering wegens invaliditeit in verhouding is afgenomen en lager geworden, dan zij vóór het bestaan van den pensioensraad was.

Hierin ligt een vingerwijzing naar den weg, die kan worden ingeslagen om tot vermindering van den pensioenslast te geraken. Trouwens reeds meermalen wees ik in die richting; thans komt ervaring, gegrond op wetenschappelijk onderzoek, mijn aanwijzing bevestigen.

Ik meen thans te kunnen volstaan, met hierop de aandacht te vestigen.

De Wiskundige Adviseur van het Departement,

P. VAN GEER.

's Gravenhage, Augustus 1904.

STAAT I.

STAAT I.

Aantal aanstellingen gedurende elk der jaren 1893 tot en met 1902.

Leeftijd in volle jaren op 31 Dec. van het voorafgaande jaar.	1893.	1894.	1895.	1896.	1897.	1893—1897 te zamen.	1898.	1899.	1900.	1901.	1902.	1898—1902 te zamen.
18	2	1	3	„	„	6	„	„	„	„	„	„
19	13	12	8	13	„	46	4	6	2	5	6	23
20	11	11	17	19	1	59	5	9	16	11	12	53
21	11	9	10	6	8	44	21	17	17	29	25	109
22	19	7	19	9	8	62	9	15	16	20	13	73
23	13	11	12	8	11	55	7	7	16	10	8	48
24	8	11	16	6	3	44	5	7	13	10	9	44
25	6	6	10	8	5	35	5	10	7	8	14	44
26	5	3	2	3	2	15	10	6	2	9	2	29
27	4	3	4	1	1	13	6	5	3	6	1	21
28	5	3	1	„	1	10	3	2	1	1	„	7
29	3	3	„	„	1	7	1	1	„	1	„	3
30	2	1	1	1	1	6	2	1	„	1	„	4
31	„	2	„	„	1	3	1	„	1	„	1	3
32	1	„	1	„	„	2	„	„	„	„	„	„
33	„	„	„	„	1	1	„	„	„	„	„	„
34	„	„	1	„	2	3	„	„	1	„	„	1
36	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1
38	„	„	„	„	1	1	„	„	„	„	„	„
39	„	„	2	„	„	2	„	1	„	„	„	1
40	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	„	1
41	„	„	„	„	„	„	1	„	„	„	„	1
42	1	„	„	„	„	1	„	1	„	„	„	1
43	1	„	„	„	„	1	„	„	„	„	1	1
44	„	„	„	„	„	„	1	1	„	„	„	2
45	„	„	„	„	„	„	2	„	„	„	„	2
46	„	„	„	„	1	1	„	„	„	„	1	1
48	„	1	„	„	„	1	„	„	„	„	1	1
51	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	1
52	„	„	„	„	1	1	„	„	„	„	„	„
Totaal	105	84	107	74	49	419	83	90	96	111	95	475
Gemiddeld per jaar.	„	„	„	„	„	84	„	„	„	„	„	95

Aantal uittredingen zonder pensioen, gedurende elk der jaren 1893 tot en met 1902.

Leeftijd in volle jaren op 31 Dec. van het voorafgaande jaar.	1893.	1894.	1895.	1896.	1897.	Te zamen in de jaren 1893 tot en met 1897.	1898.	1899.	1900.	1901.	1902.	Te zamen in de jaren 1898 tot en met 1902.
19	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1
20	„	„	„	„	1	1	„	„	„	„	„	„
21	„	„	1	„	„	1	„	„	„	„	„	„
22	1	1	„	„	„	2	„	„	„	„	„	„
23	„	1	„	1	„	2	„	1	2	1	„	4
24	„	„	„	„	2	2	„	1	2	„	„	3
25	„	„	„	„	1	1	„	1	1	„	3	5
26	1	„	„	„	1	2	1	1	1	1	1	5
27	1	„	1	1	1	4	„	1	„	„	„	1
28	„	1	1	„	„	2	„	1	„	„	1	2
29	1	2	„	1	„	4	„	1	1	1	„	3
30	1	„	„	„	„	1	„	1	„	1	1	3
31	„	„	„	„	1	1	„	„	„	„	1	1
32	„	„	„	„	1	1	2	2	1	„	„	5
33	„	„	„	1	1	2	„	„	1	„	„	1
34	„	„	„	1	„	1	3	1	„	„	1	5
35	1	1	„	„	„	2	„	„	1	1	2	4
36	„	„	„	„	„	„	1	1	„	„	„	2
38	„	„	„	„	„	„	1	„	„	1	„	2
39	„	„	„	„	„	„	1	„	„	„	„	1
40	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	2
41	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
42	1	„	„	„	„	1	„	„	„	„	1	1
Totaal	7	6	3	5	9	30	9	12	10	8	12	51
Gemiddeld. .	„	„	„	„	„	6	„	„	„	„	„	10

IN DE JAREN

1893 tot en met 1902

gesneuvelde of aan de gevolgen van voor den vijand bekomen wonden overleden officieren, behoorende tot de Landmacht in Nederlandsch-Indië.

Gesneuvelde of aan de gevolgen van voor den vijand bekomen wonden overleden officieren in de jaren 1893 tot en met 1902.

Leeftijd op 31 December van het voorafgaand jaar.	1893.			1894.						1896.				1897.			
	1e Luitenant.	2e Luitenant.	Te zamen.	Generaal-Majoor.	Luitenant-Kolonel.	Kapitein.	1e Luitenant.	2e Luitenant.	Te zamen.	Kapitein.	1e Luitenant.	2e Luitenant.	Te zamen.	Kapitein.	1e Luitenant.	2e Luitenant.	Te zamen.
22	„	1	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
23	„	„	„	„	„	„	1	3	4	„	„	„	„	„	„	1	1
24	„	„	„	„	„	„	1	1	2	„	„	„	„	„	„	„	„
25	„	„	„	„	„	„	„	1	1	„	„	„	„	„	„	„	„
26	„	„	„	„	„	„	„	2	2	„	„	„	„	„	„	„	„
27	„	„	„	„	„	„	1	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„
28	„	„	„	„	„	„	1	„	1	„	1	„	1	„	„	„	„
29	„	„	„	„	„	„	1	„	1	„	1	„	1	„	„	„	„
30	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	„	„	„	„
31	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	„	„	„	„
32	„	„	„	„	„	„	1	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„
33	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	„	„	„	„
34	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1
36	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
37	1	„	1	„	„	2	„	„	2	„	„	„	„	1	„	„	1
38	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	1
40	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
41	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
43	„	„	„	„	„	1	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„
44	„	„	„	„	1	„	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„
49	„	„	„	„	1	„	„	„	1	1	„	„	1	„	„	„	„
54	„	„	„	1	„	„	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„
	1	1	2	1	2	3	6	7	19	1	5	„	6	2	1	1	4

1899.	1900.			1901.	1902.				Totaal.						TOELICHTINGEN.
1e Luitenant.	Kapitein.	1e Luitenant.	Te zamen.	1e Luitenant.	Kapitein.	1e Luitenant.	2e Luitenant.	Te zamen.	Generaal-Majoor.	Luitenant-Kolonel.	Kapitein.	1e Luitenant.	2e Luitenant.	Te zamen.	
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	In de jaren 1895 en 1898 zijn geen officieren gesneuveld of aan bekomen wonden overleden.
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	4	5	
„	„	„	„	„	„	„	1	1	„	„	„	1	2	3	
„	„	1	1	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	2	
„	„	„	„	„	„	1	„	1	„	„	„	1	2	3	
1	„	„	„	„	„	1	„	1	„	„	„	3	„	3	
1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	3	„	3	
„	„	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	3	„	3	
„	„	1	1	„	„	1	„	1	„	„	„	3	„	3	
„	„	„	„	„	„	1	„	1	„	„	„	2	„	2	
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	
„	„	1	1	„	„	„	„	„	„	„	„	2	„	2	
„	1	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	3	1	4	
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	
„	„	„	„	„	1	„	„	1	„	„	„	1	„	1	
„	„	„	„	„	1	„	„	1	„	„	„	1	„	1	
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	1	
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	„	„	2	
„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	„	„	1	
2	1	3	4	1	2	4	1	7	1	2	9	23	10	45	

STAAT IV*a*. Aantal gepensionneerde Officieren gedurende elk der jaren 1893 tot en met 1897 met vermelding van den rang en de som der verleende pensioenen.

Leeftijd in volle jaren op 31 Dec. van het voorafgaande jaar.	1893.										1894.							
	Luitenant-Generaal.	Generaal-Majoor.	Kolonel.	Luitenant-Kolonel.	Majoor.	Kapitein.	1ste Luitenant.	2de Luitenant.	Te zamen.	Som der verleende pensioenen.	Generaal-Majoor.	Kolonel.	Luitenant-Kolonel.	Majoor.	Kapitein.	1ste Luitenant.	Te zamen.	Som der verleende pensioenen.
24	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
25	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	f 2 250
27	„	„	„	„	„	„	„	1	1	f 600	„	„	„	„	„	„	„	„
28	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
29	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
30	„	„	„	„	„	„	1	„	1	1 875	„	„	„	„	„	„	„	„
31	„	„	„	„	„	„	1	„	1	750	„	„	„	„	„	1	1	1 875
32	„	„	„	„	„	„	1	„	1	630	„	„	„	„	„	1	1	750
33	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
34	„	„	„	„	„	„	1	„	1	750	„	„	„	„	„	„	„	„
35	„	„	„	„	„	„	2	„	2	2 275	„	„	„	„	„	„	„	„
36	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
37	„	„	„	„	„	1	„	„	1	1 688	„	„	„	„	„	1	1	1 313
38	„	„	„	„	„	1	„	„	1	2 000	„	„	„	„	„	„	„	„
39	„	„	„	„	„	1	1	„	2	3 000	„	„	„	„	1	„	1	2 000
40	„	„	„	„	„	6	„	„	6	11 150	„	„	„	„	3	„	3	6 500
41	„	„	„	„	„	2	„	„	2	4 000	„	„	„	„	3	„	3	6 000
42	„	„	„	„	„	4	1	„	5	9 300	„	„	„	1	5	„	6	12 150
43	„	„	„	„	2	8	„	„	10	21 800	„	„	„	„	5	„	5	10 450
44	„	„	„	„	1	5	„	1	7	15 000	„	„	„	2	3	„	5	11 600
45	„	„	„	„	1	1	1	„	3	6 300	„	„	„	1	5	„	6	12 800
46	„	„	„	2	„	1	„	„	3	9 000	„	„	1	3	2	„	6	15 900
47	„	„	„	„	2	2	„	1	5	10 800	„	„	2	1	6	„	9	22 300
48	„	„	„	„	„	1	„	„	1	2 000	„	„	„	„	2	„	2	4 500
49	„	„	„	„	„	2	„	„	2	4 000	„	„	1	„	3	„	4	6 500
50	„	„	„	„	1	„	„	„	1	2 800	„	„	1	„	„	„	1	3 500
51	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	„	„	„	2	7 000
52	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	„	2	6 000
53	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	„	1	3 500
54	„	„	„	1	„	„	„	„	1	3 500	„	2	„	„	„	„	2	11 250
55	„	„	1	„	„	„	„	„	1	4 500	„	„	„	„	1	„	1	2 000
56	1	„	„	„	„	„	„	„	1	9 000	1	„	1	„	„	„	2	9 500
57	„	1	1	„	„	„	„	„	2	10 500	„	„	„	„	„	„	„	„
58	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
59	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
61	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
64	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	2 000
Totaal . . .	1	1	2	3	7	35	9	3	61	f 137 218	1	2	10	8	41	4	66	f 161 638

Leeftijd in volle jaren op 31 Dec. van het voorafgaande jaar.	1895.									1896.							1897.									1893 tot en met 1897 te zamen.	
	Luitenant-Generaal.	Kolonel.	Luitenant-Kolonel.	Majoor.	Kapitein.	1ste Luitenant.	2de Luitenant.	Te zamen.	Som der verleende pensioenen.	Kolonel.	Luitenant-Kolonel.	Majoor.	Kapitein.	1ste Luitenant.	2de Luitenant.	Te zamen.	Som der verleende pensioenen.	Luitenant-Generaal.	Generaal-Majoor.	Kolonel.	Luitenant-Kolonel.	Majoor.	Kapitein.	1ste Luitenant.	Te zamen.	Som der verleende pensioenen.	Aantal gepensionneerden.	Som der verleende pensioenen.
24	„	„	„	„	„	1	„	1	f 1 875	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	f 1 875
25	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	2 250
27	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	f 1 500	„	„	„	„	„	„	1	1	f 1 875	3	3 975
28	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	750	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	750
29	„	„	„	„	„	„	1	1	600	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	600
30	„	„	„	„	„	1	„	1	750	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	2 250	3	4 875
31	„	„	„	„	„	1	„	1	938	„	„	„	„	2	„	2	2 475	„	„	„	„	„	„	„	„	„	5	6 038
32	„	„	„	„	„	2	„	2	1 350	„	„	„	„	1	„	1	750	„	„	„	„	„	„	1	1	1 238	6	4 718
33	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	1	1 250	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1 250
34	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	1	2 500	„	„	„	„	„	„	1	1	750	3	4 000
35	„	„	„	„	1	1	„	2	3 100	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	4	5 375
36	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	900	„	„	„	„	„	3	„	3	6 500	4	7 400
37	„	„	„	„	1	„	„	1	2 500	„	„	„	1	„	„	1	2 000	„	„	„	„	„	1	„	1	788	5	8 289
38	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	1	1 350	„	„	„	„	„	1	„	1	2 500	3	5 850
39	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	„	„	2	4 500	„	„	„	„	„	2	„	2	4 000	7	13 500
40	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	7	„	„	7	13 000	„	„	„	„	„	2	„	2	4 000	18	34 650
41	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	7	„	„	7	14 000	„	„	„	„	„	4	„	4	8 000	19	37 150
42	„	„	„	„	3	„	„	3	5 150	„	„	„	7	„	„	7	14 000	„	„	„	„	2	6	1	9	18 850	26	52 300
43	„	„	„	„	4	„	„	4	8 000	„	„	„	2	„	„	2	4 000	„	„	„	„	„	4	„	4	7 950	34	71 900
44	„	„	„	1	8	„	„	9	18 800	„	„	1	4	1	„	6	12 900	„	„	„	„	„	4	„	4	7 950	34	71 900
45	„	„	1	„	7	„	„	8	18 500	„	„	1	5	„	„	6	12 800	„	„	„	„	1	5	„	6	12 550	32	70 450
46	„	„	„	3	3	„	„	6	13 975	1	„	1	4	„	„	6	14 500	„	„	„	„	1	4	„	5	11 500	26	59 075
47	„	„	„	1	4	„	„	5	10 800	„	2	3	1	„	„	6	17 400	„	„	„	„	3	3	„	6	14 400	26	67 500
48	„	„	„	1	3	„	„	4	9 500	„	1	1	2	„	„	4	10 800	„	„	„	3	1	2	„	6	17 300	28	70 700
49	„	„	1	1	„	„	„	2	6 300	„	1	1	1	„	„	3	8 300	„	„	„	1	„	2	„	3	7 500	11	28 600
50	„	„	„	„	2	„	„	2	7 500	„	4	2	1	„	„	7	20 800	„	„	„	1	1	1	„	3	8 300	18	47 100
51	„	„	1	„	„	„	„	1	6 000	„	1	3	1	„	„	5	14 600	„	„	1	2	1	1	„	5	15 000	13	41 900
52	„	„	2	„	1	„	„	3	9 000	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	„	2	6 500	7	22 500
53	„	„	2	„	„	„	„	2	6 300	„	1	1	1	„	„	3	8 300	„	„	„	„	1	„	„	1	2 800	7	20 600
54	„	1	„	„	„	1	„	2	6 000	„	2	„	„	„	„	2	7 000	„	„	„	„	„	1	„	1	2 000	6	18 500
55	„	1	„	„	„	„	„	1	3 500	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	4	18 250
56	„	1	„	„	„	„	„	1	4 500	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	2	„	„	„	3	15 000	6	26 000
57	1	„	„	„	1	„	„	2	11 000	1	„	„	„	„	„	1	4 500	„	2	„	„	„	„	„	2	12 000	8	46 000
58	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	10 500
59	„	1	„	„	„	„	„	1	4 500	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	4 500
61	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	„	„	1	9 000	1	9 000
64	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	1 500	1	1 500
	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	2 000
	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
	1	4	7	7	38	7	1	65	f 160 438	2	12	13	42	6	1	76	f 178 075	76	3	4	7	11	43	6	75	f 194 051	343	f 831 420

STAAT IV*b*. Aantal gepensionneerde officieren gedurende elk der jaren 1898 tot en met 1902 met vermelding van den rang en de som der verleende pensioenen.

Leeftijd in volle jaren op 31 Dec. van het voorafgaand jaar.	1898.								1899							
	Kolonel.	Luitenant-kolonel.	Majoor.	Kapitein.	1ste Luitenant.	2de Luitenant.	Te zamen.	Som der verleende pensioenen.	Generaal-majoor.	Kolonel.	Luitenant-kolonel.	Majoor.	Kapitein.	1ste Luitenant.	Totaal.	Som der verleende pensioenen.
22	„	„	„	„	„	1	1	f 400	„	„	„	„	„	„	„	„
25	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
26	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
27	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	f 1 875
28	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	900
29	„	„	„	„	1	„	1	750	„	„	„	„	„	„	„	„
30	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	2	2 250
31	„	„	„	„	1	„	1	2 250	„	„	„	„	„	1	1	600
32	„	„	„	„	1	„	1	863	„	„	„	„	„	1	1	1 875
33	„	„	„	„	1	„	1	750	„	„	„	„	1	„	1	1 400
34	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	2	3	2 982
35	„	„	„	1	2	„	3	3 288	„	„	„	„	„	1	1	750
36	„	„	„	„	1	„	1	938	„	„	„	„	„	2	2	1 838
37	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	2	3 200
38	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	2 000
39	„	„	„	1	1	„	2	4 200	„	„	„	„	3	„	3	5 850
40	„	„	„	5	„	„	5	10 000	„	„	„	„	3	„	3	7 150
41	„	„	„	6	„	„	6	12 500	„	„	„	„	5	„	5	10 450
42	„	„	1	2	„	„	3	6 000	„	„	„	„	5	„	5	10 000
43	„	„	1	4	„	„	5	10 800	„	„	„	2	2	„	4	13 600
44	„	„	2	2	„	„	4	9 600	„	„	1	2	4	„	7	17 300
45	„	2	2	4	„	„	8	21 100	„	„	„	„	2	„	2	4 000
46	„	„	2	1	„	„	3	7 600	„	„	2	3	2	„	7	19 400
47	„	„	3	2	„	„	5	12 400	„	„	3	„	3	„	6	18 050
48	„	1	1	3	„	„	5	12 300	„	„	„	„	4	„	4	8 500
49	„	2	„	2	„	„	4	11 000	„	„	3	„	5	„	8	20 350
50	„	„	1	1	„	„	2	4 800	„	„	3	1	„	„	4	13 300
51	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	„	„	2	7 300
52	„	1	„	„	„	„	1	3 500	„	„	„	„	1	„	1	2 000
53	1	„	„	„	„	1	2	5 700	1	„	„	1	1	1	4	12 300
54	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	„	1	3 500
55	1	„	„	„	„	„	1	4 500	„	„	„	„	„	„	„	„
56	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	„	„	„	1	3	11 625
57	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	„	1	3 500
58	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	„	1	4 375
59	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	1	„	2	6 500
Totaal . . .	2	6	13	34	8	2	65	f 145 239	1	4	15	10	44	15	89	f 218 720

1900.									1901.							1902.								1898 tot en met 1902 te zamen.	
Luitenant-Generaal.	Generaal-Majoor.	Kolonel.	Luitenant-Kolonel.	Majoor.	Kapitein.	1ste Luitenant.	Te zamen.	Som der verleende pensioenen.	Kolonel.	Luitenant-Kolonel.	Majoor.	Kapitein.	1ste Luitenant.	Te zamen.	Som der verleende pensioenen.	Generaal-Majoor.	Kolonel.	Luitenant-Kolonel.	Majoor.	Kapitein.	1ste Luitenant.	Te zamen.	Som der verleende pensioenen.	Aantal gepensionneerden.	Som der verleende pensioenen.
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	f 400
„	„	„	„	„	„	1	1	f 600	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	600
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	2	f 1 000	„	„	„	„	„	1	1	f 750	3	1 750
„	„	„	„	„	„	2	2	1 350	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	3	3 225
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	2	2 625	3	3 525
„	„	„	„	„	„	1	1	660	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	1 410
„	„	„	„	„	„	2	2	2 625	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	600	5	5 475
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	2	1 575	„	„	„	„	„	„	„	„	4	4 425
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	2 738
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	900	3	3 050
„	„	„	„	„	„	1	1	750	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	1 575	5	5 307
„	„	„	„	„	„	2	2	1 500	„	„	„	1	2	3	2 963	„	„	„	„	1	„	1	2 475	10	10 976
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	3	2 776
„	„	„	„	„	1	1	2	3 250	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	2	2 138	6	8 588
„	„	„	„	1	5	„	6	11 088	„	„	„	4	„	4	7 275	„	„	„	„	1	„	1	2 000	12	22 363
„	„	„	„	„	4	„	4	7 700	„	„	„	1	1	2	3 250	„	„	„	„	6	„	6	11 750	17	32 750
„	„	„	„	„	3	1	4	6 900	„	„	1	1	„	2	4 800	„	„	„	„	4	„	4	8 000	18	36 850
„	„	„	„	„	6	1	7	13 200	„	1	1	3	„	5	12 100	„	„	„	„	1	„	1	2 000	24	50 250
„	„	„	„	1	2	„	3	6 800	„	„	„	5	1	6	11 238	„	„	„	„	2	„	2	3 760	19	37 798
„	„	„	„	4	5	„	9	21 200	„	„	„	4	1	5	9 363	„	„	2	1	8	„	11	24 400	34	79 363
„	„	„	„	„	2	„	2	4 000	„	„	2	2	„	4	9 600	„	„	„	„	3	„	3	6 000	20	46 500
„	„	„	„	„	3	„	3	6 000	„	2	„	3	„	5	13 000	„	„	„	1	3	„	4	8 800	22	52 900
„	„	„	„	1	2	1	„	4	11 100	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	1	„	3	7 600	17	45 700
„	„	„	„	1	„	„	„	1	3 500	„	2	1	4	„	7	17 800	„	„	2	„	3	„	5	2 550	24	64 300
„	„	„	„	„	1	2	„	3	6 800	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	1	„	3	8 300	15	35 900
„	„	„	„	1	„	2	„	3	7 500	„	2	3	1	„	6	17 400	„	„	3	„	„	„	3	10 500	24	66 750
„	„	„	1	1	1	1	„	4	12 800	„	3	„	„	„	3	10 500	„	3	„	„	„	„	3	10 500	16	51 900
„	„	„	„	1	2	1	„	4	11 100	„	„	„	„	„	„	„	„	3	„	„	„	„	3	12 500	9	30 900
„	„	1	1	„	„	„	„	2	8 000	1	„	„	„	„	1	4 500	1	2	„	„	„	1	4	16 500	9	34 500
1	„	„	„	„	„	„	„	1	9 000	1	„	„	„	„	1	3 500	„	„	„	„	„	„	„	8	30 500
„	„	„	„	„	1	„	1	2 000	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	5 500
„	1	1	„	„	„	„	2	10 500	1	„	„	„	„	1	4 500	„	„	1	„	„	„	1	3 500	5	23 000
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	3	11 625
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	1 500	2	5 000
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	4 375
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	6 500
1	2	3	5	12	39	12	74	f 169 923	3	10	8	29	9	59	f 134 364	1	8	9	5	36	8	67	f 161 223	354	f 829 469

STAAT V.

Gepensionneerde officieren op 1 Januari 1903 met de som hunner jaarlijksche pensioenen.

Leeftijd in volle jaren.	Luitenant-generaal.	Generaal-majoor.	Kolonel.	Luitenant-kolonel.	Majoor.	Kapitein.	Eerste-luitenant.	Tweede-luitenant.	Te zamen.	Som hunner jaarlijksche pensioenen.
27	„	„	„	„	„	„	1	1	2	f 1 150
28	„	„	„	„	„	„	2	1	3	1 200
29	„	„	„	„	„	„	2	„	2	2 625
30	„	„	„	„	„	„	2	„	2	1 350
31	„	„	„	„	„	„	2	„	2	2 475
32	„	„	„	„	„	„	3	„	3	3 735
33	„	„	„	„	„	„	4	„	4	5 325
34	„	„	„	„	„	„	5	1	6	7 650
35	„	„	„	„	„	1	2	„	3	2 925
36	„	„	„	„	„	1	3	„	4	8 850
37	„	„	„	„	„	2	4	3	9	7 776
38	„	„	„	„	„	2	10	„	12	11 833
39	„	„	„	„	„	1	5	„	6	5 788
40	„	„	„	„	„	12	10	„	22	33 251
41	„	„	„	„	1	13	5	„	19	31 106
42	„	„	„	„	1	10	3	„	14	25 820
43	„	„	„	1	1	13	5	„	20	35 773
44	„	„	„	2	1	25	7	„	35	67 875
45	„	„	„	„	1	22	4	„	27	51 626
46	„	„	„	„	7	23	5	1	36	74 843
47	„	„	„	2	5	21	2	1	31	63 035
48	„	„	„	3	5	29	4	1	42	85 560
49	„	„	„	4	6	20	4	1	35	75 583
50	„	„	„	„	8	7	24	6	„	45	103 988
51	„	„	„	1	5	10	31	6	„	53	120 863
52	„	„	„	4	5	6	32	9	„	56	128 576
53	„	„	1	3	10	12	38	8	„	72	173 491
54	„	„	„	1	7	12	36	4	1	61	140 900
55	„	„	1	2	4	10	28	6	„	51	117 600
56	„	1	„	1	10	8	17	5	1	43	114 825
57	„	„	1	2	3	13	25	3	2	49	116 700
58	„	„	1	3	4	7	29	3	1	48	114 518
59	„	„	„	„	7	8	25	5	„	45	103 560
60	„	„	„	1	9	3	17	3	„	33	81 800
61	„	„	1	3	8	8	20	2	1	43	113 750
62	„	„	2	1	5	7	16	„	„	31	84 000
63	„	„	„	5	3	6	22	1	„	37	93 828
64	„	„	1	4	4	7	21	2	1	40	99 113
65	„	1	1	1	6	12	12	1	„	34	95 810
66	„	1	1	1	3	5	12	2	„	25	68 178

Leeftijd in volle jaren.	Luitenant-generaal.	Generaal-majoor.	Kolonel.	Luitenant-kolonel.	Majoor.	Kapitein.	Eerste-luitenant.	Tweede-luitenant.	Te zamen.	Som hunner jaarlijksche pensioenen.
67	„	1	3	7	4	14	4	1	34	f 85 158
68	„	1	2	4	5	9	2	„	23	58 140
69	„	„	1	2	4	4	„	1	12	29 860
70	„	1	1	3	2	6	1	„	14	36 448
71	„	1	1	2	4	5	1	„	14	35 460
72	„	„	4	1	1	4	2	„	12	30 825
73	„	„	„	3	1	5	„	1	10	20 090
74	„	„	1	1	2	3	„	„	7	17 500
75	„	„	1	2	2	5	„	„	10	23 100
76	„	„	„	1	3	2	1	„	7	14 280
77	„	„	„	3	1	1	„	„	5	13 150
78	„	„	„	3	1	2	2	1	9	18 375
79	„	„	„	2	1	1	1	„	5	10 565
80	„	1	„	„	1	2	1	„	5	11 720
81	„	„	„	2	1	1	1	„	5	10 700
82	„	„	„	„	„	2	„	„	2	3 200
83	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
84	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
85	„	„	„	„	„	1	„	1	2	1 954
86	„	„	„	„	„	1	„	„	1	1 480
87	„	„	„	„	„	1	„	„	1	1 600
88	„	„	„	„	„	1	„	„	1	1 600
89	„	„	1	„	„	„	„	„	1	4 000
90	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
91	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„
92	„	„	„	„	1	„	„	„	1	2 060
96	„	„	„	„	„	1	„	„	1	1 460
Totaal . . .	3	15	48	149	203	671	176	22	1 287	f 2 911 379

